

Medi ambient, desenvolupament

La Conferència de Rio es va celebrar fa un any i mig. De quina forma la Unesco realitza el seguiment dels acords?

—La Unesco va crear una comissió de seguiment dels acords de Rio, perquè ni la nostra organització ni tan sols els ministeris d'un país concret no estan preparats per a dur a terme les recomanacions de Rio ni el seu control. L'organització encara està, en aquest sentit, desestructurada, i la Unesco vol promoure l'aplicació de coneixements. A més a més, l'Agenda 21 és tan llarga que ens hem hagut de concentrar només en quatre camps: biodiversitat, desenvolupament sostenible, formació i informació i educació ambiental.

—La realització dels acords és una qüestió política, dels estats?

—Ni l'ONU ni els governs per si sols poden solucionar els problemes ambientals. Cal tenir en compte la participació individual, dels ciutadans, però també de les forces reals, no sols dels dirigents polítics. Cal tocar els problemes reals. L'ONU va perdent cada vegada més el contacte amb la realitat. Ha d'entrar en allò que passa al món i no centrar-se en allò que passa a les sales de l'ONU.

—Sovint se sent dir que la protecció ambiental pot anar en contra del desenvolupament, del creixement...

—No podem parlar de medi ambient sense parlar de desenvolupament. Els problemes ambientals es milloraran afavorint el desenvolupament, perquè els països més pobres són també els que avui presenten un medi més deteriorat que el d'Occident. No podem ser tan ingenus de voler tractar els problemes ambientals oblidant-nos del mercat. Però el medi ambient també és un factor de desenvolupament. No podem considerar totes dues coses per separat. Hem d'integrar totes les visions, tant econòmiques i socials com culturals i ambientals.

—Però també es dona com a solució a la crisi econòmica un major consum, una major inversió. Què n'opina?

—Augmentar el consum no implica ni més desenvolupament ni millorar el medi ambient. Hem de pensar en el tipus de consum. Hi ha productes, com els culturals, que no entren en contradicció amb el medi. Però també hi ha productes que s'han de repensar. Així, ara hauríem d'entendre que el cotxe com a mitjà de transport està en crisi i que cal trobar no sols nous models de cotxes, adaptats a les ciutats, sinó també promoure nous mitjans de transport.

—Creu que els economistes ja tenen prou en compte consideracions ambientals o culturals?

Francesco di Castri és ecòleg. Les seves activitats s'han desenvolupat en diversos països del món. Entre els seus càrrecs actuals hi ha la presidència del comitè creat per la Unesco per al seguiment dels acords de la Conferència de Rio sobre medi ambient i desenvolupament, un tema que analitza en aquesta entrevista.

—Crec que l'economia sola estarà en crisi. Han fallat les dues grans ideologies: la ultraliberal i la socialista. L'una ha caigut, perquè no tenia cap base econòmica, social ni cultural. I l'altra provoca ara problemes terribles. Observa la crisi estructural de l'Europa dels dotze. És una crisi catastròfica, economicisme pur sense considerar altres aspectes.

—Quins països s'han enfrontat encertadament a la crisi?

—L'únic que l'afronta bé és el Japó. Té una visió geopolítica molt bona, no sols acadèmica, sinó també social. Els Estats Units també ho estan plantejant bé, sobretot si duen a terme la integració amb Canadà i Mèxic. I es fa bé a Xile. Aquest seria l'exemple més precís de canvi estructural ben desenvolupat.

—I Europa?

—Molt malament. Diria que és la falla tectònica, per utilitzar un símil geològic, de la geopolítica mundial. No té cap política pel que fa al Sud ni pel que fa a l'Est. Actualment, el Japó està voltat d'una franja de països desenvolupats, perquè ha creat mercats i seguretat per no rebre massa immigrants. En canvi, Europa està agafada com amb unes tenalles, com un entrepà, sense política cap enllac.

—I a més té el problema de la immigració...

—La degradació ambiental i el poc desenvolupament serien la clau en aquest tema. En no tenir recursos, a causa de la degradació ambiental, els països pobres també perden la possibilitat de desenvolupar-se. A l'Europa de l'Est passa el mateix. No és pas culpa seva, sinó culpa nostra, que no hem intentat ajudar-los, com va fer el Japó a la seva regió. També cal considerar que quan s'arriba a un cert grau de desenvolupament i de culturització, la pressió demogràfica tendeix a disminuir.

—On situaria el focus més "calent": a l'Àfrica, al Sud-est asiàtic?

—Per mi el foc calent és realment Europa. No només perquè ella mateixa ho és, sinó perquè està voltada dels punts calents del planeta. Els Estats Units tenien problemes greus, sobretot a Sud-amèrica, però van tenir una política d'integració progressiva. Els centres de poder mundials es poden desplaçar cap al Japó i els països que l'envolten i al sud del Pacífic, cap a Austràlia en una banda i Xile i Califòrnia a l'altra.

—Ha parlat dues vegades de Xile. No creu que el preu del desenvolupament ha estat massa alt?

—És trist dir-ho, però tot i que la dictadura de Pinochet ha resultat totalment inacceptable des del punt de vista dels drets humans, també ha

pament, diversitat cultural

MONTSE CATALAN

pogut absorbir el cost social de canvis molt radicals d'estructures. La política del Govern actual, en l'econòmic, ha seguit la línia de Pinochet, però afrontant els desequilibris socials. No desitjo una dictadura oberta per encarar les reformes del mercat. No és una solució acceptable. Però en aquest cas específic i ara que s'ha tornat a la democràcia, Xile està en bona posició i només té un 4% d'atur. No és,

"L'ONU va perdent cada vegada més el contacte amb la realitat. Ha d'entrar en allò que passa al món i no centrar-se en allò que passa a les sales de l'ONU."

és clar, una solució que s'hagi de generalitzar.

—A més a més, el preu han estat grans diferències socials, no?

—El problema és justament aquest. La part més feble del liberalisme en aquests moments és l'augment de les diferències socials. La classe baixa, òbviament, augmenta el seu nivell de vida, però la classe alta l'augmenta molt més. La marginació augmenta, no sols entre països, sinó també a l'interior de cada país. En un país desenvolupat com ara França trobem grans sectors de persones sense casa. Centenars de milers de persones sense sostre en un dels països més desenvolupats! Per això, una ideologia va caure completament i l'altra només resisteix. Però cal modificar-la. Europa es basa en el passat i no sap mirar cap al futur. Perd prestigi i credibilitat.

—Algú li pot dir que fa catastrofisme...

—No és catastrofisme. Crisi, etimològicament, significa passar d'un estadi a un altre. Hem de crear un nou estadi, més obert, participatiu, integrat... No és catastrofisme, sinó una estimulació. És més aviat entusiasme. Ni la degradació ambiental no em fa ser catastrofista. A menys que decidim passar vint anys més sense fer res.

—Vostè és membre del consell assessor de l'obra Biosfera, que dirigeix Ramon Folch i que edita Enciclopèdia Catalana. Com valora aquesta experiència?

—En sóc molt entusiasta. Hi col·laboro perquè tracta de la biosfera amb la presència de l'home. Estudiar la biosfera prescindint de l'home no tindria interès, perquè la majoria d'ecosistemes mediterranis, per exemple, nasqueren de la mà de l'home.

—Dóna també una idea de la diversitat del món?

—Entendre aquesta diversitat també és molt important. Es perillós aïllar-se, protegir el nostre medi i despreocupar-nos de la totalitat, que és la biosfera. No podem aïllar-nos en petites comunitats quan no representen ni el 10 o 12% de la població mundial.

—I quina importància dóna a la identitat cultural?

—Sense arrels fortes no es pot arribar a ser universal. Només podem ser universals amb fortes arrels locals. *Biosfera* també té aquesta característica: arrels catalanes i projecció universal. No podem arribar a una uniformitat completa, perquè seria un empobriment. L'home cosmopolita mundial és una ficció, perquè la base de la mundialització és la persistència de les identitats culturals.

Xavier Duran